



Δουλεύοντας σαν αποξενωμένα και αλλοτριωμένα αυτόματα

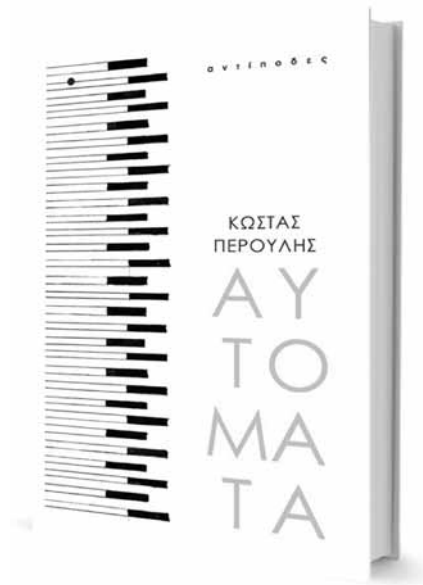


γράφει ο ΜΑΡΙΑ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ*

Αυτόματα

του Κώστα Περούλης
(Αθήνα, Αντίποδες, 2015)

Το βιβλίο *Αυτόματα*, για το οποίο ο Κώστας Περούλης (γενν. Πειραιάς 1974) τιμήθηκε με το Βραβείο Πρωτοεμφανιζόμενου Συγγραφέα του περιοδικού *Αναγνώστης*, περιλαμβάνει δέκα διηγήματα τα οποία –με εξαίρεση το τελευταίο με τίτλο «Στο λοιμωδών» που διαφέρει υφολογικά και θεματικά– εισάγουν τον αναγνώστη στον τυποποιημένο κόσμο διαφόρων επαγγελμάτων, από αυτό του συγκολλητή και του εργάτη γης μέχρι εκείνο του δικηγόρου και του εκδιδόμενου επί πληρωμή. Το σύνολο των διηγημάτων διαπερνούν και συνεχούν οι έννοιες της αποξένωσης και της αλλοτρίωσης, με την πρώτη να «[...] αντιστοιχεί σε ό,τι σχετίζεται με τα μέσα παραγωγής, το προϊόν εργασίας κ.λπ. [και τ]η δεύτερη με τη φθορά και την εκκένωση της ουσίας του κοινωνικού ανθρώπου». ¹ Κατά τον ίδιο τρόπο, η επαναληπτικότητα



τα και ο στενός καταμερισμός εργασίας εμφανίζονται να έχουν διεισδύσει, πέρα από τα αμιγώς βιοποριστικά επαγγέλματα, και στην ουσία της τέχνης, η οποία θυσιάζει τη χειραφετική της δυνατότητα στο βωμό της επιβίωσης και του κέρδους («Βεάκειο»).

Από τη συλλογή ξεχωρίζει το διήγημα «Στα τέσσερα» –στο οποίο ο συγγραφέας εντάσσοντας ένα παιχνίδι αυτοαναφορικότητας κλείνει το μάτι στον αναγνώστη–, καθώς ξεφεύγει από την

1. Ευτύχης Μπισσάκης, «Εργασία: Η διαιωνιζόμενη αντίφαση», *Ουτοπία*, τεύχ. 117, (Μάιος-Ιούνιος 2016), 43.

i * *Μεταπτυχιακή φοιτήτρια του τμήματος Φιλολογίας ΑΠΘ*

κλασική φιγούρα της γυναίκας-πόρνης και επιχειρεί να εντυφώσει στον κόσμο του εκδιδόμενου άντρα. Παράλληλα, τα διηγήματα «Στο μουσείο» και «Στη γέφυρα» δομούνται πάνω στην αντίθεση παρελθόν-παρόν και ηλικιωμένος-νέοι αντίστοιχα, ενώ τα «Κάπιταλ» και «Αστικά» βασίζονται σε δύο, έξυπνα μεν, αλλά ατελώς δοσμένα ευρήματα. Μια άλλη παγίδα από την οποία δεν έχει καταφέρει να ξεφύγει ο συγγραφέας είναι αυτή του κλισέ που παράγει εύκολο μελό. Έτσι, σε δύο διαφορετικά διηγήματα ένας μετανάστης από το Πακιστάν παρομοιάζεται με «διωγμένο» (σ. 32) και «φοβισμένο ζώο» (σ. 115), ενώ ένα κοριτσάκι «κλαίει σπαραχτικά» και υποσχεται στη μητέρα του που έμεινε έξω από το θέατρο, επειδή δεν είχε χρήματα να πληρώσει το αντίτιμο ότι θα δει την παράσταση κι έπειτα «όλα θα της τα πει» (σελ. 34). Στο διήγημα «Στο υπηρεσιακό», από την άλλη, συναντάται η εικόνα των νεκρών πουλιών που αποτελεί μια εξαιρετική παραστατικότητα αλληγορία για τη γενικευμένη κοινωνική σήψη.

Στα εννέα από τα δέκα διηγήματα της συλλογής (εξαίρεση αποτελεί πάλι το τελευταίο) η αφήγηση είναι σκόπιμα «στεγνή» και ο αναγνώστης, κυρίως λόγω της εκτενούς χρήσης από το συγγραφέα της ιδιολέκτου κάθε επαγγέλματος, απο-οικειοποιείται τη γλώσσα,

με αποτέλεσμα να οδηγείται σταδιακά στη μηχανική ανάγνωση, μπαίνοντας κι ο ίδιος τελικά στη λογική του αυτοματισμού. Επιπλέον, στο έργο αντανακλώνται εμφανώς οι ιδεολογικές καταβολές του Περούλη, χωρίς αυτό όμως να δίνει στο βιβλίο χαρακτήρα στράτευσης. Έτσι, με επίκεντρο την αυτοματοποιημένη τέλεση διαφόρων σύγχρονων επαγγελμάτων –των οποίων οι διαφορές αμβλύνονται και καταλήγουν να μη διαφέρουν ουσιαστικά το ένα από το άλλο–, ο συγγραφέας βρίσκει την ευκαιρία να μιλήσει για τη γκετοποιημένη πολυπολιτισμικότητα της Αθήνας («Μπετά»), για τις σχέσεις ιδιοκτήτη και εργατών γης («Τρύγος»), για τον ανταγωνισμό μεταξύ των εργατών («Στο μουσείο»), για την προσπάθεια επιβολής του αδύναμου έναντι του πιο αδύναμου («Τρύγος»), για τις δυνατότητες της τεχνολογίας και του διαδικτύου («Κάπιταλ») κ.ο.κ.

Συνολικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα *Αυτόματα* είναι ένα βιβλίο βαθιά πολιτικό που όμως απευθύνεται και στους λιγότερο υποψιασμένους αναγνώστες. Είναι όμως παράλληλα κι ένα βιβλίο που οφείλει να διαβαστεί από οποιονδήποτε επιθυμεί να κατανοήσει τον αλλοτριωτικό χαρακτήρα που λαμβάνει η εργασία στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής σε ένα άλλο επίπεδο, πέρα από το θεωρητικό. **T**